

Socialistična mladina po kongresu

Zveza socialistične mladine Slovenije je na nedavnem kongresu v Moravcih spregovorila dokaj pogumno in dokaj zanimivo o vseh problemih, ki tarejo mlado generacijo danes.

Morda v vseh dnevih kongresa niti ni bilo najbolj zanimivo dejstvo, da je prišlo do združevanja dveh organizacij v enotno fronto socialistične mladine, najbolj zanimivo, po našem mnenju, je dejstvo, da je skoraj 200 mladih ali malo manj kot polovica delegatov, sodelovalo v razpravah in zelo zainteresirano spregovorilo o svojih problemih.

Med njimi so bili tudi člani predsedstva Občinske konference zveze socialistične mladine Ljubljana-Center: Karel DESTOVNIK, Lijana KALČINA, Miran KOREN, Igor MAKOVEC, Ivan SUŠNIK in Jože ŽLAHTIČ.

Z njimi smo se pogovarjali o nalogah, ki čakajo neposredno njihovo organizacijo po 9. kongresu ZSMS. Objavljamo avtoriziran zapis pogovora, ki ga je vodil in za objavo pripravil novinar Slavko DRLJE.

Bitka za samoupravljanje

DOGOVORI: 9. kongres ZSMS je nedvomno razgrnil široko paleto nalog, ki čakajo ZSMS. Člani ZSMS ste se s sprejetjem resolucije zavzeli, da se boste bojevali za to, da bo ZSMS družbenopolitična organizacija, ki bo demokratično politična oblika razredne zveze vseh mladih, ki so se odločili za socialistično samoupravljanje in si so se zanj pripravljali bojevati na podlagi skupnega programa in enotni v akciji. V resoluciji je tudi zapisano, da mora biti ZSMS dejavnik demokratične družbene kontrole, organizator samoupravnega socialistično usmerjene akcije mladih, dejavnik v boju za vključitev tistega dela mlade generacije, ki še ni aktiven in politično formiran v samoupravnem socialistično akcijo mladih in v ZSMS itd.

Kako se bo vseh teh nalog lotevala bodoča občinska konferenca ZSMS Ljubljana-Center?

MAKOVEC: Vse te naloge, ki ste jih našli, bi razdelil pravzaprav v dva dela: sedaj, ko še praktično nimamo organizacije, bo prva naloga ustanavljanje osnovnih organizacij povsod, kjer mladi delajo in živijo. To je ena naših najvažnejših nalog. Ob tem bodo potrebne tudi vsebinske spremembe, ki se pojavljajo z novo organiziranostjo in se zavzemati za vse te naloge, ki so na papirju in jih prenesti v življenje. Že na našem predstavljanju smo omenjali nekatere stvari, denimo področje šolstva. Zame je tu temeljno vprašanje, ne toliko, kako bomo formalno organizirali mladino, ker to bomo lahko naredili, postavili bomo predsednike in predsedstva, če pa bomo hoteli zagotoviti tudi vsebinske spremembe, bomo morali spremeniti nekatere bistvene stvari.

In to ne samo med mladimi, zlasti bo to naloga vseh subjektivnih sil, kajti tu gre dejansko za vzpostavljanje tistih odnosov med šolajočimi se in med tistimi, ki jih šolajo, torej odnos: učitelj-učenec, da sta oba subjekta vzgojnega procesa, in ne tako kot je bilo doslej, ko je bil učenec praktično objekt. To povzroča še vrsto vsebinskih sprememb, o katerih smo že govorili. Če bomo uspeli, potem je to tisti bistveni premik, ki ga lahko naredimo.

Druga stvar, spodbuditi bomo morali bitko za samoupravljanje. Mislim, da je osnovni problem v tem, da so tam, kjer ne gre samouprava, tudi slabše politično organizirani.

snovanju učnih načrtov in učnih procesov bo potrebno dati izreden poudarek preobrazbi učiteljev in njihovem marksističnemu vzgajanju. Mislim, da je to eden izredno pomembnih problemov, tu se lahko začne celotna preobrazba družbe.

Družbena lastnina je naša lastnina

DOGOVORI: Ker je teh naštetih nalog v resoluciji toliko, bi bilo morda zanimivo, da se pogovorimo o tem, kako bo ZSMS, po vašem mnenju, dejavnik demokratične družbene kontrole, in kot drugo, kako se bo organizacija mladih lotila vključitve v samoupravno socialistično akcijo mladih in v ZSMS vseh tistih, ki še niso aktivni in politično formirani? Ste že razmišljali o tem, kaj to jutri v našem programu pomeni, na kakšen način boste opredeljevali to delovno nalogo?

MAKOVEC: Osebnostno si demokratično družbeno kontrolo predstavljam tako: izvolili smo vrsto delegatov v vsemože organe. V naši organizaciji se bomo o določenih stvareh pogovarili in jih potem čez svoje delegate v družbi uveljavljali.

DOGOVORI: Je morda kdo razmišljal drugače?

DESTOVNIK: Družbeno kontrolo smo si do nedavnega predstavljali tako, da pač nekdo mora to kontrolirati, nismo pa mi tisti, ki se moramo temu posvetiti. Sedaj bomo morali končno spoznati, da smo to tudi mi. V tem je tudi odgovor na vprašanje, zakaj ne maramo organov družbene kontrole in zakaj nismo razumeli samoupravnih delavske kontrole znotraj TOZD. Imeli smo jo za nekakšen policijski nadzorni organ.

MAKOVEC: Ja, v tem bi se strinjal z Destovnikom. Treba je razvijati občutek za družbeno lastnino. Do sedaj smo imeli popolnoma napačne predstave o družbeni lastnini, to ni bilo naše, to je bilo »od nekoga«. Naše je bilo samo tisto, kar si imel v žepu, kar si dejansko imel, stroji, tovarne — to za je bilo družbeno, to ni bilo pomembno. To naj čuva milica, direktor ali kdo drug. Zato je potrebno razvijati ta občutek, da je pravzaprav vse, kar je družbenega, tudi moje in moram tudi sam skrbeti za vse te stvari.

Ta občutek si lahko najbolj privzgojimo v brigadah, kjer s svojim delom nekaj ustvarjamo, ne za to, da bi zaslužili, temveč da dobimo občutek, da delamo za nas, da moramo to kasneje čuvati.

Zanimivo je, da imamo v naši družbi zelo malo prijav iz delovnih organizacij, ljudje nočejo povedati, da v njihovi delovni organizaciji krađejo, čeprav vsi o tem govorijo in vsi te stvari tudi dobro vedo. Šele takrat, ko nekoga zapre-

jo, vsi pravijo: »Saj smo govorili!« To ne bo mogoče v prihodnje. Ljudje namreč niso imeli občutka, da nekdo, ki »govorita« podjetje, v bistvu »govorita« tudi njih.

Ljudje imajo občutek, da so okrajeni le takrat, ko mu ti neposredno iz zepa ukradejo denar, sicer pa ne. Velikokrat se je tudi dogajalo, da je eno podjetje varalo drugo, toda to je bilo v redu, ker je bilo »to za nas«. Za naše dobro, takšne stvari so bile družbeno opravicevane — komercialni uspen ne giede na posledice. S tem pa so ljudje tudi zgubljali občutek, da je vsa ta družbena lastnina tudi naša lastnina.

Zato je potrebno že dijaku v šoli vzgojiti pravilen odnos do stola, na katerem sedi. Niti slučajno mu ne pade na misel, da je v ta stol vtakano delo njegovih staršev in da ga mora čuvati tako, kot ga čuva doma. Če ga doma poškoduje, je tepen, v šoli pa gre to kratkoma mmo njena.

Vključevanje neaktivne mladine

DOGOVORI: No, verjetno bo ravno k reševanju teh stvari, o katerih je ravnokar govoril Makovec, precej pripomogla tudi celodnevna šola, ker ravno to postavlja za enega osnovnih ciljev.

MAKOVEC: Nedvomno — celodnevna šola, brigade in podobne stvari. Ob tem pa se bo potrebno bojevati za socializirano in organizirano preživljanje prostega časa mladine. Ne tako kot je to bilo doslej: da se zbere nekaj fantov in brcajo žogo, ne tako, da grede nekateri lahko smučati, drugi pa ne, eni lahko igrajo tenis, ker imajo denar, drugi pa ne, eni grede lahko v disco klub, drugi pa nikamor. Skratka, zaprli smo se vsak v svoj krog in v njem preživljamo prosti čas, organizirane prostega časa pa nimamo.

DOGOVORI: To tvoje razmišljanje morda ne gre popolnoma v kontekst prejšnjega, vendar ga lahko jemljemo kot odgovor na drugi del vprašanja, in sicer o tem, kako bo ZSMS dejavnik za vključevanje tistega dela mladine, ki je bil do sedaj pasiven.

MAKOVEC: To bi res lahko bil eden odgovorov na tisti del vprašanja.

SUŠNIK: Mislim, da bo ob tem zelo pomembno prenesti mnoge naloge, ki jih je imela do sedaj, denimo družina, na krajevno skupnost. Krajevno skupnost je potrebno dograditi in tiste dejavnosti, ki naj bi bile splošno družbenega pomena vključiti v dejavnost krajevne skupnosti. Mladino pa je potrebno ob tem aktivirati in animirati, da se bo pričela zbirati v KS, da ne bo prepuščena sama sebi in cesti. Zbirala naj bi se v klubih, ki bi morali imeti nekoga, deni-

mo sociologa, ki bo mlade ljudi usmerjal in živel z njimi. Tu so tudi velike naloge ZSMS, ki se bo morala, skupaj z ostalimi, zavzemati za materialna sredstva za zagotavljanje teh potreb.

Potrebno bo zgraditi klube, urediti obstoječe itd. Sedanje stanje, ko imamo namesto mladinskih klubov, dobesečno luknje, kjer se mladina zbira in počne kar ji pride na um, brez kakršnegakoli nadzora, je nemogoče.

KALČINA: Povrnili bi se na prejšnje vprašanje, ko smo govorili o družbeni kontroli. Že prej je bilo mogoče poudarjeno, da naj ne bi šlo zgolj za družbeno kontrolo proizvodnega procesa delavcev, neposrednih proizvajalcev, ob tem si predstavljam tudi obče družbeno kontrolo vsega družbenopolitičnega delovanja nasploh v naši družbi. Mislim, da morajo biti mladinci povsod pozorni, kako se programska načela in ideje, ki so zastavljene, pa ne samo znotraj ZSMS temveč tudi v okviru drugih družbenopolitičnih organizacij, uresničujejo.

DOGOVORI: Ima morda še kdo v zvezi s tem vprašanjem kakšno pripombo?

KOREN: Če govorimo o družbeni kontroli, o splošni kontroli, pa ne smemo pozabiti na dejstvo, da bomo morali mladega človeka, od katerega pričakujemo, da izvaja družbeno kontrolo tudi ustrezno izobraževati. Mlademu človeku bomo morali približati samoupravljanje, da bo dojel njegovo bistvo. Z različnimi oblikami izobraževanja, seminarjev, debatnih večerov in podobnega bomo morali dati mlademu človeku občutek, da je družbena kontrola potrebna. Ob tem pa bo verjetno tudi počasi spoznal, o čem je bil že prej govor, da je družbena lastnina tudi nekaj njegovega. Se enkrat poudarjamo, ob tem je izredno pomembno vprašanje izobraževanja.

DOGOVORI: Če se strinjaš s tem, je verjetno prav z uvažanjem novih predmetov marksizma in samoupravljanja v srednje šole mlademu človeku že dano v roke orožje, da bo kvalificirano zadostil vsem zahtevam, o katerih si govoril ti.

KOREN: S tem se sicer popolnoma strinjam, vendar priznam, da sem ob tem mislil predvsem na tisti del mladine, ki je že zaposlen, ki takšne vzgoje ni imel.

DOGOVORI: Glede tega pa bo verjetno potrebno poiskati pomoč pri zvezi komunistov. Vsak član ZK, predvsem starejši, mora dati zgled mlademu človeku s svojim delom, pomembno pa je, da je delovni tovariš mlademu človeku, na katerega bo prenesel svoje izkušnje.

Zgledi vlečejo

KALČINA: Tu smo v bistvu odprli zanimivo vprašanje, in sicer vprašanje mentorstva, ki postavljeno na star način, na vsak način odpade. Če govorimo o tem, da so člani ZMS vsi tisti do 27. leta, potem so to tudi tisti prosvetni delavci, ki še nimajo 27 let. Vsi ti vplivajo na mladino s svojim zgledom, s svojimi izkušnjami. Mislim pa, da se bomo o tem vprašanju morali v naši organizaciji še zelo poglobljeno pogovarjati.

MAKOVEC: Mislim, da ne gre le za vprašanje mentorstva mlajših mladincev in starejših mladincev, če sem Kalčino prav razumel. Tudi ne gre zgolj za mentorstvo članov zveze komunistov — ob tem gre predvsem za vsesplošni zgled starejših v delu in delovanju na mlade. Okoli sebe lahko vidimo ljudi, ki so se sicer v revoluciji izredno izkazali, dejansko pa danes nimajo več pravega odnosa do bitke za socialistično ureditev.

Vendar te svoje zasluge prikazujejo na popolnoma nepripravljen način in terjajo od družbe, da jim daje sadove na podlagi tega, kar so delali včasih.

Ob tem moramo poudariti, da mlade vleče predvsem osebni zgled. Če tako ali drugače vzgajaš mladega človeka, mislim na otroka, bo vseeno naredil tisto, kar boš naredil ti sam. Delal bo enake gibe, skušal te bo posnemati in če boš ti počel neumnosti, jih bo tudi otrok.

Popolnoma enako je tudi z mlado generacijo. Nehote ali hote — starejši so nam zgled, skušamo jih doseči. Če delajo pravalne stvari, skušamo iti v teh stvareh za njimi in jih dosega, če pa počnejo neumnosti, jim pač sledimo na ta način. Tu bomo morali iti vsi vsak vase in pogledati, koliko vsak posameznik mentorsko in vzgojno deluje do mlajših s svojim osebnim zgledom.

Enkrat za vselej se bomo tudi morali navaditi vrednot, ki jih je socialistična preobrazba prinesla — izredno me moti namreč ogrevanje stare pesmi o tovariših in gospodih. Ljudi delimo na tovariše in gospode, sploh si ne znam predstavljati, kdo je pri nas danes lahko gospod? Tega kratkomočno ne razumem... So med nami tudi tovariši, ki vztrajajo, da so gospodje, obenem pa ga vidiš na pomembnem položaju!

Tu je še vrsta takšnih vrednot, ki smo jih privlekli s seboj iz stare kapitalistične družbe. Na to pa so zlasti mladi zelo občutljivi.

DOGOVORI: Če v zvezi s tem ne bi imel nihče več dopolnitev, bi šli lahko naprej. Verjetno se bodo nekatere stvari v našem današnjem pogovoru nujno ponavljale, čemur pa se bomo zelo težko ognili.

Sekretar RK ZSMS je v uvodnem referatu poudaril, da je tako danes kot tudi v prihodnje edino možna alternativa delovanja ZSMS dajati poudarek predvsem in samo taki usmeritvi ZSMS, ki se vključuje v reševanje osnovnih vprašanj in nasprotij delovnih ljudi in mladine, kar je tudi kongres soglasno potrdil z vsemi sprejetimi dokumenti. Na kakšen način se boste tega lotili v okviru vaše organizacije?

Družbeni problemi so problemi mladih

MAKOVEC: Meni se zdi ta misel zelo jasna...

DOGOVORI: Že v redu, saj tudi je jasna in tudi zelo lepo napisana, toda kako bo to videti kasneje v praksi?

MAKOVEC: Rekli smo: ni družbenega problema, ki ne bi bil mladinski, in ni mladinskega problema, ki ne bi bil družbeni. Danes vemo, da je osnovna naloga mladih in tudi vseh ostalih delovnih ljudi boj za samoupravljanje. Da ne bi naštevali že vsega naštetega, tudi danes, če hočete. Kaj bi to konkretno pomenilo, je zelo težko reči.

Navedel bi konkreten primer krajevnih skupnosti, ki je ena temeljnih celic naše samoupravne družbe. Zavzemati se bomo morali, da ugotovimo funkcije, ki naj bi jih ta krajevna skupnost opravljala. Funkcij, ki se za zdaj jasno kažejo, je več, to so funkcije stare avtarkične patriarhalne družine, ki praktično ne obstaja več. To je zame tisto, kar bomo delali praktično.

Zavzemali se bomo, da funkcije družine, otroško varstvo in družbeno prehrano prenesemo na krajevno skupnost. Nadalje gre tu za funkcije, ki jih je včasih opravljala država, se pravi šolstvo, ki bo moralo zaživeti v krajevni skupnosti.

Poleg tega pa tisto, kar je govoril Sušnik v zvezi s pro-

tori. Zagotoviti je treba ustrezne prostore za interesno dejavnost mladih, pa naj stane kolikor hoče — denimo s samoprispevkom, ki bi ga najprej začeli v mladinski organizaciji, kasneje pa bi ga skušali predlagati tudi vsem občanom, da bi do teh prostorov prišli. V tem vidim eno konkretnih oblik reševanja temeljnih družbenih problemov, ki zadevajo prav vse ljudi.

DESTOVNIK: V delovni organizaciji kaj hitro lahko ugotovimo skupne želje mladih in starejših delavcev. Včasih smo bili tu odrinjeni, menili smo, da nimamo povedati, četudi so ga posamezni vodilni pošteno lomili.

Mladi se poleg tega tudi izredno zavzemamo predvsem za nagrajevanje po delu.

DOGOVORI: No, to je verjetno širši družbeni problem, ki pa je nujno tudi mladinski in se morate res zavzeti zanj.

DESTOVNIK: Seveda. Na vsak način se bomo morali zavedati, da lahko mi rešujemo probleme nagrajevanja po neli, mi vsi skupaj v delovni organizaciji. Ne da pričakujemo od nekoga čarobno formulo, s katero bomo potem čez noč rešili ta problem. Tako smo delali doslej, vedno smo čakali nekoga tretjega, ki bi namesto nas reševal naše stvari. Na osnovi vseh dokumentov, ki smo jih sprejeli pred tedni v Moravcih, se moramo usmeriti v akcijo. Vsakega posameznika je treba dejansko nagraditi po delu.

Tu so še problemi stanovanj, politika štipendiranja in tako naprej, problemi, o katerih smo do sedaj govorili le: zavzemali se bomo; končno pa bo potrebno iti tudi v konkretno akcijo.

To je bila posledica naše odrinjenosti, ki je pripeljala do občutka, da mi pač nismo ti isti, ki naj bi se vtipali v te stvari, odtod tudi določena apatija oziroma neučinkovitost za akcijo, kar bomo morali vsekakor v prihodnje izkoreniniti. To je bila velika napaka...

Ideje naj prihajajo iz baze

DOGOVORI: To, kar je sedaj govoril Destovnik se navezuje že na naslednje vprašanje, o katerem smo se namenili pogovarjati z vami. Ali bo ZSMS zmogla vse to, o čemer sedaj govorimo. Predsednik CK ZKS France Popit je v svojem referatu na 9. kongresu dejal, da je »mladinska organizacija v vodstvih sicer oblikovala vrsto stališč, toda ni mobilizirala in organizirala mladine v akcijo, v kateri bi skupaj z vsemi delovnimi ljudmi ta stališča tudi učinkovito uresničevala«. To se lahko navezuje na to, o čemer smo se maloprej pogovarjali. Vprašanje je, kako se bo OK ZMS Ljubljana Center lotila teh stvari, da ne bomo enaki očitkov doživeli tudi na 10. kongresu ZSMS? Ni popolnoma res namreč tisto, kar je maloprej govoril Destovnik, France Popit je kar lepo ugotovil te stvari, eno je sprejemanje sklepov, drugo pa akcija. O tem bi morali nekoliko več spregovoriti sedaj.

KALČINA: Mislim, da ne gre veliko razmišljati, po kateri poti naj to rešujemo. Mislim, da bo nujno uveljaviti in izvajati v praksi predvsem delegatski sistem. Poleg tega pa so tu tudi vse druge družbenopolitične organizacije, kjer lahko uveljavljamo naše interese. Vsi problemi mladih morajo po eni strani iti iz osnovne organizacije v občinsko konferenco, po drugi pa morajo tudi vsa stališča in problemi, ki se porajajo v okviru OK, nujno v bazo. Predvsem osnovna organizacija bo morala reševati te probleme.

MAKOVEC: Menim, da je ta problem dejansko eden najbolj družbenih, kar jih je. To

ni samo stvar mladine, ampak predvsem tudi ostalih subjektivnih sil in ravno tu bomo morali iti skupaj v akcijo. V vseh organizacijah namreč ugotavljamo isti problem. V mladinski organizaciji je morda to toliko bolj kritično, ker so mladi manj politično vzgojeni, manj politično izobraženi, manj navajeni discipline. Zato pri nas bolj prihaja do izraza dejstvo, da je forum močnejši. Podobno se je dogajalo vsem organizacijam.

Mislim, da bomo to uspešno premostili ravno s to novo organiziranostjo, z izobraževanjem delegatov, kar so govorili že moji predhodniki. Poleg tega pa menim, da bo forum, kot je sedaj organiziran, zelo težko sam karkoli delal. Praktično smo bili že sedaj velikokrat v situaciji, ko smo mladincem pri nas pojasnjevali, da so to njihovi problemi, problemi njihovega življenja.

Bom kar konkreten: vključevanje v samoupravljanje v delovnih organizacijah. K nam so prišli in rekli — pri nas te stvari ne gredo. Jasno in glasno smo jim povedali, da smo pripravljeno sicer zavzemati politična stališča, vendar bitka ostane na njih. Noben forum je ne more izbojevati za njih! Praktično to pomeni, da je ravno to delo osnovnih organizacij, ker forum dejansko nima niti te moči, niti enostavno tam nima kaj iskati. Zato tudi gremo v ustanavljanje osnovnih organizacij v sredinah, kjer mladi ljudje delajo, ker forum tudi do sedaj teh stvari ni mogel opravljati.

Že do sedaj smo sicer lahko šli v kolektive in mladim pomagali urejevati nekatere drastične primere, ki jih mladi sami niso mogli urediti, vendar kaj več tudi v bodoče ne bo mogoče. Bitka za samoupravljanje bo ostal v domeni nosilcev samoupravljanja.

DESTOVNIK: K temu bi pripomnil le to, zakaj smo se toliko časa pogovarjali o sami organiziranosti, o čemer je bilo govora tudi na samem kongresu. Verjetno zaradi tega, ker je vsaka organizacija učinkovita le kadar je dobro organizirana in zato smo se pač tudi dolgo časa pogovarjali o tem, kako vzpostaviti neposreden kontakt med osnovno organizacijo in občino, da ne bi prihajalo do odtujevanja foruma od baze. To bomo skušali vzpostaviti preko večje obveznosti vsakega mladega, njegovih pravic in dolžnosti. Mislim, da smo skušali ustvariti takšno organizacijo, ki bo imela vse potrebne mehanizme. Ideje pa bodo morale prihajati iz baze, ne da si jih izmišljajo forumi, kar se je v preteklosti velikokrat dogajalo.

MAKOVEC: Če lahko dopolnim, naša naloga je instruktivno delovanje na mlade ljudi in jim ob konkretnih primerih pokazati, kaj vsi ti teksti, ki jih tako politično pišemo, praktično pomenijo.

DOGOVORI: Saj se ravno zaradi tega danes tudi pogovarjamo z vsemi o teh stvareh.

MAKOVEC: Povedal bom konkreten primer, na katerega smo že velikokrat opozarjali. Pojavljajo se tehnokratski odpori zoper izobraževanje, denimo. Kaj je tehnokratski odpor, kdo je nosilec tega odpora? To je dejansko velikokrat težko reči, ker se vsi ustavno izražajo, vsi so »za«, vendar v praktičnih primerih ravna drugače. Bili so primeri, ko so bili vsi verbalno za izobraževanje. Ko smo organizirali seminar, kar na lepem ni bilo denarja, direktor je dejal, da ni časa, da mladinec ne more iti ipd. Sedaj se lahko vprašamo, zakaj je ta tovariš proti temu. To je namreč direktna oblika tehnokratskega odpora. Bilo je še vrsto primerov, ko smo v konkretnih akcijah povedali mladim, tako in tako v resoluciji piše, v praksi je pa tako in tako. Dostikrat se namreč dogaja, da znajo mladi določeno opredeliti problem, vendar ga ne znajo prenesti v politični jezik.

Moram reči, da smo že tudi do sedaj delovali zelo instruktivno pri takih problemih, ko smo jih prikazovali v sami delovni praksi. V okviru naše občinske organizacije smo že velikokrat mladim ljudem direktno pokazali na tehnokrate, poleg tega pa smo jih tudi opozorili na pošteno tehnokratsko turo, ki jo varajo razno razni managerji.

Kdo je tehnokrat?

DOGOVORI: O tem pravzaprav govori tudi sama resolucija 9. kongresa ZSMS v poglavju o razvoju produkcijskih sil in družbenoekonomskih odnosov in direktno pravi, da so osnovne organizacije ZSM dolžne mlade spoznavati z delovanjem delegatskega sistema ter dolžnostmi, pravicami in odgovornostjo delegatov na eni strani, na drugi strani pa, da se bo ZSMS na zborih delovnih ljudi borila za skupno izmenjavo pogledov in stališč delavcev iz vseh delov TOZD. Te stvari je resolucija pravzaprav ponovno izpostavila, to ni nova stvar. To bi navezali na Makovčovo prejšnje razmišljanje in bi vprašali: kako to stvari, ki ste jih ugotavljali presekati? Dajte nam odgovor na to vprašanje, ki pa ne bo resolucijski, kajti lahko se usedemo in napišemo

še eno resolucijo, povejte primer, kako to izgleda v tovarni, denimo nekje, kjer so te stvari urejene?

MAKOVEC: Mladinska organizacija nekega gostinskega podjetja v Ljubljani nam je poslala dopis, da je seminar, ki ga organiziramo izven Ljubljane neprimeren, drag. Tako smo telefonirali v podjetje, s popolnoma enakimi besedami nam je odgovoril direktor. Takoj je bilo jasno, da je pismo direktorjevo maslo. Sklicali smo aktiv, kjer so mladinci trdili enako kot direktor, na koncu pa so le priznali, da v bistvu nimajo v okviru delovne organizacije prav nobenih pravic, da med njimi ni nobenega komuniste, da jim je pismo vsilil direktor, da imajo zgolj športne aktivnosti, da pa so brez samoupravnih pravic, da jih praktično sploh ne poznajo...

Drugi primer je iz trgovskega podjetja iz naše občine — predsednica aktiva je sprožila vprašanje učencev v gospodarstvu, ki so praktično izkoriščani, delali so več, kot je predvideno, slabo so jih plačevali ipd. Ugotovili smo, da so vse te stvari resnične in sprožili akcijo, da bi se stvari uredile. Ko smo se o tem pogovarjali javno, je vodstvo podjetja hotelo predsednico zamenjati, češ da je slabo delala. Zahtevali smo samoupravne akte, ki jih nismo dobili, mladim smo razložili, kaj vse to, kar se med njimi dogaja, dejansko pomeni. V kratkem času so spremenili delovni čas, toda odnosi se niso bistveno spremenili.

DOGOVORI: To pomeni, da se te stvari dajo urediti?

MAKOVEC: Nedvomno če pravilno zastavimo politično akcijo, da spodbudimo napredne sile v delovnih organizacijah, in jim pri tem pomagamo.

KALČINA: Popolnoma enako kot za delovne organizacije, lahko ugotavljamo tudi za šole in domove. So primeri, ko pedagoški delavci, ki bi morali točno vedeti, kaj je cilj vzgoje in kaj je socialistična vzgoja, kaj je angažirana šola, zase mislijo, da so jim vse te stvari jasne. Toda, ko se pedagogi dobijo skupaj z mladinci, jim kar naenkrat to nič več ni jasno. Ne morejo ven iz starih okvirov, iz stare miselnosti, in se z njimi ne morejo pogovarjati tako, kot bi se sicer morali.

Potrebno bo spremeniti predvsem te odnose v šoli, šele potem se bomo lahko samoupravno pogovarjali in dogovarjali. Menim, da se bomo morali s temi vodstvenimi strukturami in z vsemi ostalimi pedagoški-

Nadaljevanje na 12. strani

Nadaljevanje z 11. strani

mi delavci pogovarjati o teh stvareh. To je celoten proces, ki ga ne bo moč izvesti čez noč in bo zahteval še ogromno naporov, tako na eni, kot tudi na drugi strani. Mladi ne smemo čakati, da se bodo spremenili pedagogi in da bodo pričeli drugače delati z nami, da nas bodo imeli za subjekt vzgojno izobraževalnega procesa, ampak moramo sočasno delovati.

MAKOVEC: No, ob tem bi še enkrat omenil učence v gospodarstvu in medicinske sestre. Ne bi smeli toliko težiti za tem, da spremenimo stare ljudi, gre za to, da se mi sami vzgajamo tako kot si ti malo prej govorila.

Pogovarjal sem se z mlado medicinsko sestro o problemu srednje medicinske šole, kjer so morale učence opravljati na praksi dokaj nečedna opravila in jih niso obravnavali ravno preveč prijazno. Kasneje sem se pogovarjal z medicinsko sestro, ki je bila že v službi in sem jo vprašal, če je to res. Odgovorila mi je pritrdilno. Ko sem ji omenil, da je sama mlada in da ima do predpostavljene veliko kritičnih pripomb, do mlajših pa ima prav tako nemogoč odnos, mi je odgovorila: Veš, tudi sama sem šla skozi to, zakaj pa ona ne bi šla?

Enako je potem tudi z učenci v gospodarstvu in v trgovini in povsod drugje. Ne vem, zakaj bi moral mladi človek imeti enako nepravilen odnos do mlajšega, če pa se zaveda, kako nepravilno so ravnali z njim. Prizadevati si mora, da bo sam boljši. Tu vidim bistvo tega vprašanja. Res ne gre toliko za spreminjanje starejše kadra.

DOGOVORI: To je tisto, učimo se na napakah, je pa tudi res, da se lahko tudi na tujih, ni vedno nujno, da so to naše lastne.

MAKOVEC: Popolnoma jasno in popolnoma resnično.

Idejna enotnost na papirju

DOGOVORI: Če se strinjate, bi potem s tem vprašanjem zaključili in gremo naprej. 9. kongres ZSMS v nobenem primeru ni bil kongres formalnega združevanja, po našem mnenju je pomenil določen mejnik v delovanju zveze mladine. To je bil kongres menja-

V KS AJDOVŠČINA IZVOLILI SVET IN PREDSEDNIKA

Prejšnji teden, v četrtek je bil v krajevni skupnosti Ajdovščina sklican zbor delegatov. Na zboru so izvolili svet krajevnih skupnosti, ki šteje petnajst članov. Od teh jih je bilo pet po položaju, to so predsedniki družbenopolitičnih organizacij, pet pa občanov, ki bodo vodili različne odbore in komisije. Za predsednika je bil izbran in izvoljen Boštjan Barborič.

Zboru so prisostvovali kot gostje člani delegacije KS, predstavniki krajevnih družbenopolitičnih organizacij in sekretar občinske konference SZDL, Štefan Praznik.

V nadaljevanju so dr. Viktor Damjan, Štefan Praznik in Franc Mekinda, dosedanji predsednik sveta KS, zbranim delegatom predložili tekoče naloge in bodočo usmeritev krajevnih skupnosti, kjer mora prevladovati predvsem solidarnostno reševanje vseh zadev, predvsem pa neposredovanje krajevnih skupnosti z delovnimi organizacijami na njihovem terenu in koordinirano reševanje skupnih problemov.

M. J.

nja vsebine dela vseh, ki jih danes ZSMS združuje in sicer na osnovi kritičnih analiz stanja v mladinski organizaciji pred in po 21. seji predsedstva ZKJ in po 29. seji predsedstva CK ZKS.

Ena izmed osnovnih nalog, ki jih je izpostavil deveti kongres ZSMS v Moravcih je vzpostavljanje tesne medsebojne povezanosti z vsemi družbenimi organizacijami, ki vključujejo mlade, saj to ZSM kljub nekaterim uspehom še do danes ni uspelo. Kako se boste te naloge lotili denimo v vaši organizaciji?

MAKOVEC: Mislim, da bomo tu imeli še hude težave. Ne smemo si delati prav nobenih utvar, da smo s tem kongresom premagali vse težave in torej mlado generacijo. Dosegli smo idejno enotnost vendar bolj v dokumentih. Vendar bomo morali marsikaj premagati, če bomo hoteli stvari izpeljati tako kot želimo.

Ena komponenta je dejansko idejni vpliv, in mislim, da je bil idejni vpliv že do sedaj zagotovljen tudi kar zadeva tabornike. Mislim, da so tam notri že tudi do sedaj delovali komunisti. Toda, preverjene informacije kažejo, da je bilo tudi določenega vrivanja tujih ideologij, predvsem cerkve! Mislim, da ta idejni vpliv ni vse, kar bi morali mi storiti.

Mislim, da gre pri tej stvari bolj za spremembo nekaterih družbenih navad organiziranja določenih organizacij. Priznati moramo, da so taborniki bili resnično dobra organizacija, vendar prepuščeni sami sebi, tako kar zadeva kadrovske zasedbe kakor tudi in predvsem s finančne plati.

In kaj se potem dogaja? Nad taborniškimi odredi, nad specializiranimi organizacijami in nad raznimi krožki so se našli nekateri poštene ljudje, ki so hoteli pomagati tem koristnim dejavnostim mladine, vendar niso uspeli, ker je to terjalo družbeno, sistemsko rešitev. Vse skupaj se je na koncu sprevrglo v managerstvo, ko so spretni in pomembni »strici« pomagali tem organizacijam in jim preskrbovali denar na vse mogoče, zelo pogosto pa tudi na nemogoče načine. Družba pa je med tem časom pred tem problemom »zapirala oči«. Vsi smo bili za združevanje, vendar, ko se je bilo treba konkretno pogovarjati o rešitvah problema, smo zapirali oči in rekli, da ni denarja.

Enako je v športu, glasbi, kulturi — dejal bom drzno misel, ne čudim se, da vrsta inteligentov, zlasti kulturnikov, odhaja v klerikalne vode, v nazadnjaške kroge, ki znajo ceniti kulturo drugače kot mi sami in jo tudi materialno ovrednotiti in nuditi materialno bazo za razvoj te kulture. Mi pa smo na to pozabljali. Te stvari bomo morali nujno spremeniti! Treba je najti pota in sredstva ter načine, da se te stvari uredijo in ovrednotijo kot jim gre

ZLAHTIČ: Mislim, da se ravno v kulturi ta problem še posebej kaže. Gre predvsem za vprašanje: inteligenca-neinteligence. O tej stvari je bilo veliko govora na samem kongresu, še posebej pa se je to videlo pred kongresom, ko sta v bistvu v Sloveniji obstajali dve obliki mladinske organizacije — študentske organizacije in zveza mladine.

Sedaj po kongresu bomo, vsaj tako upam, na določenih tistiščin, denimo v občinski konferenci ZSMS Ljubljana-Center, na področju konferenc mladih v izobraževanju prišli do tistih točk ko bo začel inteligenčni potencial, če smem tako reči, tega velikega družbenega organizma, organizma mladih, prehajati v samo bazo, da bo teh 15 tisoč slovenskih intelektualcev prehajalo zopet nazaj v tisto osno-

vo, od koder pravzaprav izhaja.

Do sedaj je bilo, kljub vsemu temu, da večina inteligence izhaja iz najnižjih slojev, delavcev, neposrednih proizvajalcev, to precej drugače. Ne gre samo za to, da je vezan na določen kraj, mora se čutiti pripadnega vsem tistim elementom iz katerih izhaja.

S skupnim pisanjem vseh dokumentov za kongres je bil že storjen velik korak naprej, vendar pa še vedno ne dovolj velik, da bi lahko temu dali vsebinsko osnovo, leta bo vsemu temu sledila šele čez čas. Da pa bomo prišli do tega, po potrebno veliko dela, v vseh pokrajinskih in študentskih klubih ter v raznih specializiranih organizacijah.

Ne papir — delo je merilo

DOGOVORI: Dobro, je mor-da še kdo, ki bi imel karkoli dodati?

MAKOVEC: Bi pa jaz. Razmišljali smo o nagrajevanju po delu in vrednotenju, družbenem vrednotenju pozicij, ki si jih mladi človek želi pridobiti. Ugotovili smo, da pri nas enostavno ne gre za nagrajevanje po delu, da gre za nagrajevanje po papirju. In ravno v tem, ker ne cenimo dela, temveč papir, vidimo težnjo vsakega mladega, da se vrine med elito študirajočih in takoj, ko dobi tisti papir, postane ovrednoten, ni več važno, kaj dela. Ne uči se zato, da bi svoje znanje kasneje ovrednotil v proizvodnji, temveč da

si pridobi papir (to je diplom).

Ne bi rad zahajal v to, kaj to pomeni. Na to vprašanje bi gledal idejno. Poglejte, mlad človek, vsak, kljub vsemu idealizmu, teži k določenemu materialnemu stanju in za tem, da bi v družbi nekaj pomenil. Ker pa pri nas ni pomembno samo koliko imaš denarja, kapitaliste smo pač izbrisali, pomembnost si pridobi s položajem, tega pa ti prinese papir ne delo in znanje. Zato vsi težijo za dodatnim šolanjem in to ne v šolah, ki bi bile primerne poklicu, s katerim je začel, kar bi bilo normalno, da se strokovno izpopolnjuje. Nihče več noče biti mizar, šolar, ali mojster v kakem drugem poklicu. Vsi hočejo biti nekakšni administratorji, jezikoslovci, ekonomisti, ker si tako bolj cenjen. Tako se nam lahko zgodi, da ne bomo imeli nikogar, ki bi opravljal ta opravila.

Pri vsem tem pa dela ne vrednotimo na marksistični osnovi, vrednotimo papir, kot sem danes že neštetokrat ponovil. To je popolnoma nemarksistično gledanje. O tem sem govoril tudi na kongresu. Iz tega pride potem tisti primer, ko dva delata enako delo, z enako kvalifikacijo, z enakimi predpostavkami, vendar različno kvaliteto, dobata pa enako denarja. To ni prav. Potem se zgodi da marsikdo samoupravljanje razume tako, da namesto, da bi več delal, krepil delovno disciplino — zabušava in se obnaša dema-

goško in med delavci govori: vsega tega so krivi tehnokrati. V bistvu se pa ne dela. To bi morali tudi enkrat za vselej razčistiti.

Razčistili pa bi ravno na podlagi nagrajevanja po delu, kjer bi delavec zelo hitro spoznal, koliko je strokovnjak za podjetje pomemben, ker bi strokovni kader, ki smo ga vsi plačevali, da se je šolal, resnično tudi dokazal svoje strokovno znanje, podjetju pa bi lahko veliko koristil. Potem tudi ni težko plačevati šolanja takemu človeku pa tudi marsikaterim drugim nevsčnostim bi se lahko ognili. Ne bi prihajalo do problemov pri nagrajevanju, ne bi prišlo do vprašanj razponov 1:7 ali podobno. Delavci bi na osnovi dela zagotovo rekli, da zasluži še veliko več, kot toliko, prav je, naj ima. Tega pa danes ne more reči.

DOGOVORI: Čeprav smo ob koncu »zaplavali« daleč stran od zastavljenega vprašanja, menim, da smo vendarle, če že ne domislili nekatere probleme pa jih vsaj odprli. Tako se bo lahko razprava o stvareh, ki smo jih načeli, nadaljevali v okviru vašega predsedstva, v okviru celotne organizacije in še marsikje drugje, kjer so mladi živo zainteresirani za probleme, o katerih smo govorili. Če bi to uspelo, potem menim, da je tudi naš današnji razgovor uspel in izpopolnil svoj namen, kajti vanj nismo šli z iluzijami, da bomo karkoli reševali, želeli smo le nakazati probleme.

RAPORT NAVADNEGA OBČANA

Svobodna menjava dela

Drago uredništvo Dogovorov! Bodite mi zdravi in veseli. Saj ste tudi lahko. Vaš Vene je židane volje in zdrav kakor riba. Kako tudi ne bi bil, ko pa mu gre to jesen vse kakor po loju. Da, da, tovariši novinarji, kakor po loju. In to zdaj malo gor, potem malo dol, toda nikoli ravno. A ne pozabite, da je vaš Vene kmečki sin od peta do glave. To pa je to jesen bistveno povedati. Seveda ste uganili, da je tako zaradi bogate jeseni.

Tako sem nekega dne odšel v svojo rojstno vas. Obiskal sem svojega brata, ko so se hruške začele lomiti, jablane pa se pripogibati od bolečin, koliko revice nosijo. Pravim mu: Ciril (tako je mojemu bratu ime), dovoli mi, da oberem tisto frankinjo (mislim na hruško), da jo osvobodim bremena. Tudi tebi bo lažje. To jesen, pa tudi čez poletje in že spomladi si se veliko mučil, pa mislim, da bi bilo prav, ko bi te vsaj na koncu rešil bremen in skrbi. Saj sem vendar tvoj brat. Tega nikoli nisem tajil. Kako tudi bi. To bi bilo sramotno... »Ciril me strogo pogleda, potem pa se nasmeje in reče: »Lahko, Vene. Vzemi lestev in na hruško. Kilogram hrušk, ki jih sam nabereš, stane tri dinarje, iz kleti pa štiri.« Zdaj ga jaz pogledam zelo strogo in mu strogo odvrnem: »Saj ne misliš resno, ljubi bratec. Če se ne motim, sva skupaj rasla in skupaj zalivala tisto hruško frankinjo.« Brat se še slajše nasmeji in de: »Rasa in zrasla. Jaz s hruško, ti pa si jo sku-bil.« Se enkrat mi je zavrela kri. Pomislil sem: niti brat ne misli več kakor brat. Tudi on se je že komercializiral. Kje je

njegova bratska solidar-

nost. Zato mu pravim: »Dobro, recimo, da je tako, kakor praviš. Toda moj brat si. Torej imaš zavoljo tega tudi dolžnosti. Da pomagaš bratu. In zdaj recimo potrebujem bratovo pomoč. Moje hruške niso rodile. Zato pa cene, bratec, da ti po pravici povem, še preveč. Ob nje se sleherni dan spotaknem, vsak dan me bo-dejo v nos. Glej torej, da izpolniš to svojo dolžnost.« Brat pa me zajedljivo pogleda. Pozna me. Ve, da nikoli ne mislim eno, drugo pa govorim, zato mi odgovori: »V redu, Izpolnjujem dolžnosti, toda imam tudi pravice. Moja pravica je na primer, da stopim z bratom v najplemntejši odnos, ki smo ga uvedli tudi v družbi (vidi ga, kako se je ta kmetavz usposobil, si mislim), imenuje pa se — svobodna menjava dela. Torej jaz tebi hruške, ti meni delovni čas. Vse to bomo spremenili v dinarje (uh, pomislim, ko bi naju zdaj šliš naš pokojni očka, kako bi to sprejel), pa bova potem izračunala, koliko dolguješ meni aelovnih dni, koliko pa jaz tebi hrušk, jabolk, krompirja, zelja, moke, mesa in mlečnih izdelkov, sploh vsega, kar smo letos pridelali.«

Tako sva tudi storila. Izračunal je, da potrebuje, za obiranje sadja, za zim-ska dela okoli priprave setve in za setev približno 60 delovnih dni. To spremenim v dinarje, kar je znašalo okoli 6.000 dinarjev. Tedaj mi reče: »Kakor vidiš, mi primanjkuje delovne sile. Ti pa si zdrav kot riba in dobre volje kakor Pavliha. Zakaj ne bi ti pomagal bratu, ko mu je to potrebno.« Nasmejem se in rečem: »Koliko pa je

tō hrušk, jabolk, krompirja, mesa, sira pa tudi vseh tistih litrov žganja in vina ne boš, bratec popil sam.« Vzame svinčnik in začne računati. Ko izračuna, pravi: »Ena frankinja je tvoja, dve jablani, kanadka in jonatan, polovica tiste njive krompirja, na katerem je letos Igor. Tega skuhaš, kakor da je iz masla. Poleg krompirja še dve vrsti zelja. Dal ti bom tudi kad, da ga boš dal kisati. Tisti prašič, ki ima za ušesom črno liso. Do dneva republike bo imel zagotovo sto kilogramov. Rdeča pletenka je polna žganja. Tudi ta je tvoja. Na Martinovo pridi in vzemi sodček, predzad-njega v kleti. Ženi naj se dogovorita, kakšno moko naj ti pošljemo... Pa še nekaj: v imenu bratske sloge in ljubezni ti darujem pet kilogramov ore-hov (te je spomladi vzel vrag) in tri velike hlebce sira.«

»Dobro, dobro,« porečem. On pa me gleda in doda: »To ni samo dobro zate, marveč odlično zate. Jutri se torej javiš na delo. Delovni dan traja tudi pri meni osem ur.« In tako, dragi Dogovori, že nekaj nedelj svobodno menjavam delo z bratom. Zato vas prosim, da napišete članek o pomenu snage jeseni, da bi se moji varovanci v blokkih, za katere skrbim, naučili skrbeti za snago in red, ker je njihov »kapetana« Vene na plemenitem poslu — v svobodni menjavi dela. Če boste to storili, ne bo nihče od njih kritiziral, celo če bo v bloku nered, tega pa je veliko, saj centralno gretje skoraj umira, elektrika pa je doživela k. o. Dotlej pa vas lepo pozdravlja vaš veliki prijatelj

HISNIK VENE HORVAT